

Cuma Günü ve Cuma Namazı

Elhamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn. Muhammedin ve âlihi ve sahbihî ve men tebahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'du:

Fa'lemû eyyuhe'l-ihvân fe-inne efdale'l-kitâbi kitâbullahi ve efdale'l-hedyi hedyu seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve küllü muhtesetin bid'atün ve küllü bid'atin delâletün ve küllü delâletün ve sâhibihâ fi'n-nâr.

Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehu kâl:

Leyse min a'yâdi ümmetî iydün efdale min yevmi'l-cum'a. Ve rek'atâni fî yevmi'l-cum'ati efdalu min elfi rik'atin fî gayri yevmi'l-cum'a.

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Şu mübarek güzel bahar gününde, şu mübarek mescitte hadîs-i şerîf dinlemek için toplandınız. Allah cümleinizden razı olsun. Allahu Teâlâ hazretlerinin selamı, rahmeti, lütfu, bereketi cümleinizin üzerine olsun.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin hadîs-i şerîflerini Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi *rahmetullâhi aleyh*'in telif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-ehâdîs* isimli hadis mecmuasından, koleksiyonundan size nakledeceğim.

Mukaddimedede metnini okumuş olduğum hadîs-i şerîf, cumanın faziletine dair. Bu hadîs-i şerîfi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinden Enes b. Mâlik *radiyallâhu anh* rivayet eylemiş. Deylemî hadis kitabında kaydetmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyuruyor ki;

Leyse min a'yâdi ümmetî iydün efdale min yevmi'l-cum'a. “Ümmetimin bayramlarından cuma gününden daha faziletli bir bayram yoktur.”

Elhamdulillah.

Ve rek'atâni fî yevmi'l-cum'a efdalu min elfi rik'atin fî gayri yevmi'l-cum'a. “Cuma gününde kılınan iki rekât namaz, cuma gününün dışında kılınan bin rekât namazdan daha faziletlidir.”

Allahu Teâlâ hazretlerine hamd ü senâlar olsun. Cuma gününün kıymetini bilelim. Haftada bir geliyor; Ramazan bayramı gibi, Kurban bayramı gibi senede bir defa değil. Elhamdulillah haftada bir geliyor. Ne mutlu, ne güzel! Madem Allahu Teâlâ hazretleri bize böyle bir cuma nasip eylemiş, böyle bir mübarek gün nasip eylemiş; bunun kadr ü kıymetini bilelim. Bu iki rekât namaz da, yani sevap olsun diye nafiletten kılınan namaz demek oluyor. Demek ki başka zamanlarda kılınan namazlardan daha da kıymetli oluyor.

Şimdi, belki cuma namazının bu kıymeti başka hadîs-i şerîflerde de bildirilmiş. Arefe günü çok kıymetli. Hacıların hacca gittiği, o mübarek mahâlde ibadet ettiği, el açıp dua ettiği o zaman çok kıymetli. Ama senede bir geliyor. Bu senede 52 defa geliyor. Yani tek olarak ötekisi bir bakıma üstün olsa bile, bir

başka bakıma cumanın üstünlüğü zaten gözler önünde, aşikâr, hiç tereddüte mahâl yok.

Bu üstünlük Allahu Teâlâ hazretleri tarafından bu güne verilmiştir. *Mişkât*'ta rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bir hadîs-i şerîfinde buyurmuş ki;

a. Cuma Günü Salât ü Selâmı Çok Eylemek

“En faziletli günlerinizden birisi cuma günüdür. Âdem *aleyhisselâm* bugün yaratılmıştır, ruhunu bugün teslim eylemiştir, ruhu bugün kabzolunmuştur. Bu cuma gününde sûra üfürülecektir. Kıyamet cuma gününde böyle kopacaktır. Cuma gününde insanlar kabirlerinden kalkacaklardır.”

Fe eksirû aleyye mine's-salâti fi yevm. “Madem durum böyledir, cuma gününde bana salât ü selâmı çok eyleyin.” *Fe-inne salâteküm ma'rûdatun aleyye.* “Çünkü sizin salât ü selâmlarınız bana arz olunur.”

Bu hususta başka hadîs-i şerîfler de vardır. Melekler siz salât ü selâm edince, biz salât ü selâm eyleyince o salât ü selâmı Resûlullah'a

arz ediyorlar. İsmiyle, salât ü selâm edenin cismiyle, memleketiyle arz ediyorlar. Hadîs-i şerîfin birisinde buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

“Ben yanımdaki nurdan bir sayfaya onun ismini kaydederim.”

Resûlullah'ın şefaatine ermek, muhabbetine ermek, iltifatına mazhar olmak öyle o yolla olur.

Şimdi cuma gününün bu fazileti böyle durup dururken, insan cumayı nasıl lâlettayin bir gün olarak görür? Nasıl olur da cumayı terk eder?

Bazı kardeşlerimiz var; iyi Müslümanlıklarından, yani sahip oldukları iman duygusunun tesiriyle “Cuma kılınmaz, cuma kılmayalım” gibi noktalara geliyorlar.

Yanlış bir muhakeme tarzı.

Allahu Teâlâ hazretleri müslümanların toplanmasını seviyor, bir araya gelmesini seviyor. İnsan evinde namaz kılsa sevap kazanır şüphesiz, vazifesini yapmıştır. Allahu Teâlâ hazretleri camide namaz kıldığı zaman 27 kat

sevap veriyor. Cuma gününde iki rekât kıldığı zaman bin rekâta muadil oluyor. Yani sanki Mescid-i Nebevî’de kılmış gibi. Ne güzel bir şey! Cuma gününü üstün kılan sebeplerden birisi cuma gününün toplanma günü olmasıdır.

O toplantıyı nasıl ihmal ederiz? Müslümanlar bir araya geliyor. İki müslüman bir araya gelse, birbirinin elini tutsa, “canım kardeşim” dese, yüzüne tebessüm etse günahları kuru ağacın yapraklarının döküldüğü gibi dökülüyor. Daha ne istiyorsun? Kolay temin edilebilir mi? Sen o insanları cuma kılmaktan men ediyorsun! Nasıl sağlayacaksınız?

Bir keresinde Hz. Ömer’in oğlu Abdullah, *abâdile-i erbaa*’dan, ashâb-ı kirâmın bilgililerinden, fakihlerinden. Arkadaşlarından birisine demiş ki:

“Kalk pazara gidelim.”

“Ey Ömer’in oğlu, ben senin huyunu bilirim, çarşığı pazarı sevmezsin. Orada yalan yere yemin edilir, aldatmacalar olur. Neden çarşı pazara gitmeyi istiyorsun, söyle bakalım

işin iç yüzünü.” gibilerden anlamak için soruyor.

Diyor ki;

“Orada insan çoktur; selam veririz sevap kazanırız.” diyor.

Bak kalabalığın bereketine. Şu topluluğun bereketi başka bir şeyle sağlanır mı?

el-Cemaatü rahmetün ve'l-fırkatü azâbün. “Toplanmak, bir araya gelmek rahmettir, ayrılık da azaptır.”

Tek başına kalsan, balla börekle besleler; gene ruhî bunalıma düşersin. Bir müddet [durursun], canın sıkılır, patlayacak hâle gelirsin. Çok safâlı bir köyde, seni bir dağın başında yayla evine oturtsalar; bir gün durursun, iki gün durursun, üç gün durursun, sonra insan istersin, sohbet istersin.

Bizim Fakülte’de bir ordinaryüs profesör vardı. Çok meşhur, şöhret yapmış bir kimse. Türkiye çapında, belki dünya çapında da bilinen bir kimse. Bizim Fakülte’nin sekreteri takılmış;

“Hocam” demiş, “ihtiyarladın, İstanbul’dan kalkıp buraya her hafta derse geliyorsun. Trene biniyorsun, tıngır tıngır tıngır geliyorsun, otelde, diyâr-ı gurbet, evin değil. Evinde otursana, rahatına baksana.”

Çok dikkatimi çekti cevabı. Sekreter gülererek anlatıyor bana, diyor ki;

“Peki” demiş, “ben o zaman kiminle konuşacağım?”

İhtiyaç konuşmak. İnsanlar konuşa konuşa anlaşır.

Onun için cuma gününün böyle bir toplanma imkânı var, günahların dökülme imkânı var. Eh imam efendi çıkacak hutbe îrâd edecek, vaaz u nasihat edecek. İnsanın bilgisi artar, görgüsü artar, müslümanlardan bir şeyler öğrenir. Bayram. Haftada bir geliyor bayram, daha ne istiyorsun? Tertemiz giyin kuşan, yukarıdan aşağıya gusül abdesti al, güzel kokularını sür, dişini fırçala, tertemiz elbiselerini giy, beyazları, güzel elbiselerini, temiz pak camiye gel.

Allahu Teâlâ hazretlerinin emri:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ
خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Yâ eyyühellezîne âmenû. “Ey iman edenler!”

İmanımız varsa bu hitaba hepimiz muhababız. Ben de iman ediyorum, buyur yâ Rabbi.

İzâ nûdiye li’s-salâti min yevmi’l-cum’ati. “Cuma günü vakit gelip de size namaz için nidâ olunursa.”

Hayye ale’s-salâh diye ezan okunup namaza çağrılırsa;

Fes’av ilâ zikrillâhi. “Allahu Teâlâ hazretlerinin zikrine koşa koşa gidin.”

Tembel tembel değil, ayaklarınız geri basa basa değil; seyirte seyirte gidin, koşa koşa gidin.

Ve zeru’l-bey’. “Ticareti, alışverişi bırakın.”

Kapatın dükkânı, alışverişi bırakın. Burada daha büyük alışveriş var, daha çok sevap var.

Zâliküm hayrun leküm.

Daha büyük sevabın sözü bana ait değil, Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor:

Zâliküm hayrun leküm in küntüm ta'lemûn. “Eğer bilerseniz, akıl ederseniz böyle namaza koşmanız sizin için daha hayırlıdır.”¹

Biz bilmeyiz yâ Rabbi, sen bilirsin. Madem sen “daha hayırlı” diyorsun; demek ki alışverişten, para kazanmaktan daha hayırlıymış. İnanmış. *Amennâ ve soddaknâ.* Doğru.

Cuma günü geleceksin. Camiler müslümanın, Allah'ın evi, müslümanların kalesi. Şeytan dışarıda kaynar. Fısk u fücûr, fitne fesat dışarıda kaynar. Burası Allah'ın evi. Burası ibadethâne. Burası Allah'ın rahmet nazarıyla baktığı yer. Bu yere gelirsin; huzur içinde, yeşil

¹ 62/Cum'a, 9.

halıların içinde, o loşluğun içinde o lezzeti bir daha başka yerde bulamazsın. Dışarıdaki gürültünün patırtının içinde bulamazsın. Burası müslümanın mânevî kalesidir; buraya sığınyor, emniyette oluyor.

“Efendim, hocamız! İşte şöyleyse de böyleyse de.”

Bazen hutbelere kızıyorlar. Yukarıdan tepeden inme hutbe olunca “Diyanet şöyle yaptı, böyle yaptı” filan diye.

Canım, biraz da sabırlı ol. Tabi hocalar da biraz konuyu daha canlı, güzel hâle getirmeli, soğuk halden kurtarmaya çalışmalı.

Hâsılı, cuma günü güzel bir gündür. Haftada bir bayramınız, mübarek olsun. Günahlar affoluyor. Allahu Teâlâ hazretleri her cuma günü, cehennemî hak etmiş binlerce insanı cehennemden âzat ediyor. O rahmete kavuşmak için cumanın kadr ü kıymetini biliniz. Topluluğun, toplanmanın kadr ü kıymetini biliniz. İftirakta fayda yok; kardeşlikte fayda var. Kinde, hınçta, kızgınlıkta, hırsta fayda yok;

sevgide fayda var. Sevgi insana vitamin gibi, et suyu gibi yarar.

Nasıl yarar?

Denemişler. Biz bunun lafını söylüyoruz ya. Büyük bir hastanede aynı günde doğan 20 tane çocuğu ayırmışlar. On tanesini şu tarafa ayırmışlar, on tanesini bu tarafa. Kiloları aynılarından seçmişler. Tipleri, çapları hepsi deneme. Hepsine suyu, gıdayı gramla veriyorlarmış. Yüzer gram mamadan, şu kadar süttten şöyle beslenecek. Hastanede böyle. Bir tanesine, bir gruptaki on tane bebeğe bakanlara demişler ki;

“Bu çocuklara bakacaksınız ama hiç konuşmak yok. Bakacaksınız; karnını doyurun, altını temizleyin, yatırın, bitsin. Laf atmak yok, söz söylemek yok.”

Başlarındaki tecrübeyi yapan alimler öbür gruba da demişler ki;

“Siz bu çocuklarla oynaşın; yanaklarını sevin, öpün, hoplayın, şaka yapın.”

Bir zaman geçmiş, artık kaç ay geçtiyse aradan, tartmışlar; sevilen çocuklar daha çabuk gelişmiş. Aynı gıdayı aldığı halde, sevilme-yip de bakılanlar ise cılız kalmış.

Sevgi görülmez bir şey; elle tutulmaz gözle görülmez ama insana yarar. Kızgınlık in-sanı kanser eder. Kızar, içinden sinirlenir; kan-ser olmasa bile -hep duymuşsunuzdur- mide hastalığı olur. Asablikten insanın midesine sancılar girer.

Neden miden sancıyor?

Asab. Mide sancısıymış; belli bir sebebi yok, kızgınlıktan. Yani insan sevmeyi, dostluğu ğrense öyle olmayacak.

Müslüman müslümana karşı dost olacak. Kızdığı zaman affedecek. Kızılacak bir şey yaptığı zaman da hoş görecek. Kızacaksan git bir sürü kfir var, kfirlere kız. Ona bir şey de-miyoruz. Bir sürü düşman var. Düşmanlara kız kızabildiğin kadar. Bütün kızgınlık hünerini göster. Ona bile zaten esas itibariyle acıman lazım.

“Acaba şunu kızmadan yola getirebilir miyim?” diye düşünmen lazım. Yani insanî olan;

“O da bizim Âdem babamızdan kardeşimiz, o da çok yabancı değil, o da akraba, o da Âdem *aleyhisselâm*’dan kardeşimiz oluyor. Yazık; bu şimdi böyle küfürlüğünde, müşrikliğinde devam ederse cehenneme gidecek, yatacak. En iyisi ben bunu doğru yola çekmeye çalışayım.” diye ona da acımak lazım. Doğru yola çekmek için çalışmak lazım.

b. Ensar’ın Fazîleti

Leyse min ehadin ve kad ehaze sevâbe amelihî illâ mâ kâne mine’l-ensar, fe-inne sevâbehüm ale’llâhi azze ve celle.

Bu ikinci hadîs-i şerîf, Peygamber Efendimiz’in Ensar hakkında buyurduğu bir sözdür. Hz. Aişe *radıyallâhu anhâ* validemiz rivayet eylemiş. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

Leyse min ehadin ve kad ehaze sevâbe amelihî. “Hiçbir kimse yoktur ki işlediği sevabın karşılığını almış olmasın.”

Allah herkese işlediği amelin sevabını verecek.

“Kulum sen oruç mu tuttun, buyur. Namaz mı kıldın, al. Tesbih mi çektin, al. Hayır mı yaptın, al.”

Bir şey verecek, sevap verecek. Karşılığı vardır.

İllâ mâ kâne mine'l-ensar. “Ama o insan Ensar’dan ise o müstesna bir muameleye tâbi tutulacak.”

Nasıl bir müstesna muamele?

Fe-inne sevâbehüm ale’llâhi azze ve celle. “Çünkü onun sevabının verilmesi Allahu Teâlâ hazretlerine aittir, O verecektir, O’nun üzerinedir.”

Bu ne demek?

“Çok verecek” demek. Allah özellikle “Ben vereceğim” dedi mi, o çok verecek demek. Çünkü bir başka hadîs-i şerîften de biliyoruz ki;

es-Savmu lî ve ene eczî bihî. “Oruç tutmak benim içindir, onun mükâfatını ben vereceğim.” buyuruyor.

“Çok vereceğim” demek. Şeref.

Düşünün, bir yerden mezun oluyorsunuz; reisicumhur verse diplomanızı ne yaparsınız?

Daha çok memnun olursunuz. Hatta birincilere yüksek vali verir, ikinciye valinin muavini verir, üçüncüye bilmem kim verir, geride kalanlara okulun müdürü verir, ondan sonra öğretmenleri verir. Yani dereceye göre. Veren şahsın yüksek olması bir ayrı iltifattır. Allahu Teâlâ hazretleri “Ben vereceğim ecrini.” diyor.

Kimmiş bakalım böyle bu iltifata nâil olacak Ensar?

Bu Ensar, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin Medineli ashabıdır. Mâlum-u âlileri, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin kadr ü kıymetini Mekkeliler bilemedi. “Nasıl olur?” dersiniz; oluyor, bu dünyanın işi biraz acayipçedir. İnsanın kadr ü kıymetini bilmezler. Resûlullah gibi kendilerinin “Muhammed el-Emîn, emniyetli Muhammed” diye lakap taktıkları, “güvenilir, itimada şâyan kimse” diye lakap taktıkları kimseyi çok sıkıntılara düşürdüler, başına dar ettiler. Kâbe’de Namaz kıldırmadılar; önüne

geçtiler, arkasına geçtiler, başına bir şeyler koydular, laf attılar, hakaret ettiler. Hepsini biliyorsunuz.

Hatta müslümanlara o kadar sıkıntılar yaptılar ki; kimisi o güzelim şehri bırakmak zorunda kaldı. Demişler ki;

“Ebû Bekir böyle alanen namaz kılmasın, asarız keseriz.”

Tehdit ettiler.

“Çıkmasın evinden dışarı!”

Güç kuvvet ellerinde ya şimdi, güç kuvvet ellerinde olduğu için “Çıkmasın!”

Ebû Bekr-i Sıddîk de lokum gibi bir kimse; ârif, bilgili, zarif, zeki, Arab’ın örfünü âdetini, tarihini mazarını, ilm-i ensâbını bilen bir zât-ı muhterem. Zengin, itibarlı, Kureyş’in itibar ettiği bir kimse, Mekke’nin ileri gelenlerinden bir kimse.

“Yok efendim çıkmasın evinden dışarı!”

Çıkmamış, avlusunda namaz kılmış. Tabii iman insanın içine geldi mi insanı başka türlü yapar; namaz kılarken gözyaşları dökermiş,

ağlarmış. Kur'ân-ı Kerîm okurmuş. Mahalleli avluya toplaşırlarmış, ona bakarlar mış.

“Bu nasıl haldir?” diye merak ediyorlar tabi.

“Efendim böyle de yapmasın.”

Ya “evinde dur” dediniz işte, evinde duruyor ya.

Çeşitli sıkıntılar...

Bir kısmı “Bunlara gıda, yemek vermeyin. Bunlarla alışveriş yapmayın; mal vermeyin, mal almayın.” dediler.

Ambargo dediğimiz şey var ya hani, bazen Amerika bazı yerlere yapıyor. İşte öyle ambargo!

Başlarına dar geldi. Kimisi Habeşistan'a gitmek istedi.

“Yok gitmeyin!”

Gitmek isteyenlere de bu sefer mâni oluyorlar. Hatta peşlerine düşüyorlar.

“Kim gidiyor?”

“Filanca kabile Mekke’den ayrılmış Habeşistan’a gitmek üzere.”

Hadi atlara atlayıp peşini takip ediyorlar. Yani böyle bir edepsiz tavır.

Peygamber Efendimiz’e Medine’nin ahâlisi yardımcı oldu.

“Bize gel.” dediler.

Mekke-i Mükەرreme’ye hac için gelmişlerdi, Akabe denilen yerde;

“Yâ Resûlallah! Biz sana inandık.” dediler, “Bize gel, biz sana bağrımızı açıyoruz, misafir ederiz seni.” dediler.

Resûlullah Efendimiz’e kucak açtılar. Resûlullah Efendimiz onu, o vefayı unutmadı. Yani vefası zâhir. Medine-i Münevvere’nin, o insanların hislerini, sevgisini hiç kaybetmedi.

Hatta Mekke-i Mükەرreme fetholdü.

Mekke-i Mükەرreme fetholdüğü zaman ne olacak?

Mekkeliler Peygamber Efendimiz’i çıkartmışlardı. Hani yatakta öldüreceklerdi, yerinde Hz. Ali Efendimiz vardı. Resûlullah Efendimiz

onların arasından Allah göstermeden geçti gitti.

Şimdi Mekke'ye geldi. Mekke fetholdü. Eski düşmanların boynu hep öne eğildi, mahçup oldular. Onları cezalandırmadı da Resûlullah Efendimiz, af ile muamele etti. Büyük insan çünkü, hakikaten büyük insan!

Muzaffer vakt-i fırsatta adüvden intikam almaz.

Büyük insan. İnsanların ızdırap çekip de cezalandırılmasına ihtiyacı yok ki.

Söz sözü açıyor. Peygamberliğini tebliğe gittiği zaman Taif'te kendisini taşladılar. El açıp dua etti:

“Yâ Rabbi! Sen bunları affet! Bilmiyorlar. Benim peygamber olduğumu bilmiyorlar. Aman yâ Rabbi, sen bunları affet!” diye dua etti.

Onlar taşıyorlar. Şu kalbe bak!..

Mekke-i Mükerreme fetholdü. Şimdi ne olacak? Onlar çıkartmışlardı, öldüreceklerdi neredeyse. Mekke fetholdü, ne olacak?

Normali: Madem Mekke fetholmuş, madem Kâbe de Mekke-i Mükerrerme'de; insan orada oturur o zaman. Bitti, düşmanlık bitti. Ötekiler de mahçup oldular, hatalarını anladılar, çoğu imana geldi. Bitti. Eman verdi hepsine:

“Kim Kâbe'ye gelirse canı mahfuz.” dedi.

“Kâbe küçük.” dediler.

“Kim evinde durursa canı mahfuz.” dedi. Herkesi dâhil etti. Ashabına sıkı sıkı tenbihledi:

“Sakın ha ok atmayın, kılıç vurmayın.” diye.

Öyle güzel bir fetih oldu.

Resûlullah Efendimiz gene Medine'ye gitti.

Vefa! Vefa denilen bir şey var, vefa. *Vefa* demek; yapılan eski, güzel bir davranışı unutmamak, ona mukabele etmek demek.

Vefa denilen bir şey vardır arkadaşlar. İnsan hocasına vefa gösterecek, sözüne vefa

gösterecek, ahdine vefa gösterecek, dinine vefa gösterecek, arkadaşına vefa gösterecek.

Vefa diye bir şey vardır.

Bugün biraz azaldı. Talebenin hocasına vefası yok, hasım. Dervişin şeyhine vefası yok. İnsanın sözüne, ahdine vefası yok.

“Bana ne, o zaman öyle söyledim, şimdi başka türlü yaparım, iş değişti.” diyorlar.

Resûlullah Efendimiz öyle değildi.

Ganimetleri Mekke'nin adamlarına dağıttı. Savaşlar, cihatlar oldu, aşağı tarafta Huneyn gazvesi vs. oldu. Ganimetler oldu. Resûlullah Efendimiz eşit dağıtmadı.

Çoğunu kime dağıtmıştır?

Hemen bizim şimdiki yirminci yüzyılın mantığına, felsefesine göre çoğunu kendisi almıştır, sevdiği kimselere vermiştir, Medineliler'e vermiştir, madem onlara vefası var diye düşünürüz.

Öyle değil mi?

Öyle yapmadı; yeni müslüman olanlara verdi, Mekkeliler'e verdi. Kendisine en son zamana kadar muhalefet edip kılıç üşürmüş, karşı gelmiş olan, en sonunda artık Mekke fetih olduğu zaman çarnâçar yeni müslümanlara verdi.

Tabi onlar da ashab, onlar da müslüman oldu, onlara bir söz söylemek istemiyorum ama Ensar gibi değil.

Çok şeyi sonradan müslüman olanlara verdi. Ensara az verdi.

Tabi bu işi anlayan var anlamayan var. Resûlullah'ın gözünde dünya malının kıymeti yok ki. Eline binlerce lira verseler, ertesi güne çıkarttırmazdı. Gece uykudan kalkar dağıtırdı. Mal biriktirmezdi ki. Malın kıymeti yoktu ki yanında. Zenginliğin kıymeti yoktu ki. Zenginler zengini olan Allahu Teâlâ hazretlerine tevekkül etmiş, ertesi gün için korkmuyor.

Ganimetten bir sürü gelmiş. Bedevînin birisi beğenmiş;

“Aman ne kadar güzel sürü.”

“Çok mu beğendin?”

“Çok güzel yâ Resûlallah.”

“Al, hepsini sana verdim.” diyor.

Kavmine gittiği zaman diyor ki;

“Resûlullah fakirlikten korkmayan insanın verişiyle veriyor.”

Bizim elimiz titrer. Yüz bin tane liramız vardır; bin lirayı çıkarır verimiz çünkü geride doksan dokuz bin tane liramız var. O bana keyfime, zevkime, safâma yeter diye bin lirayı veririz. Hepsini çıkartıp veremeyiz yani. Zevk için verimiz. Bir gece için beş yüz bin lira veren var. Bir nişan için birkaç milyon veren var. Şöyle böyle ama dinî şeyler için veremez.

Resûlullah malın çoğunu yenilere, hamalara verdi. İçlerinden bazısı bu taksimi anlayamadı. Bu başka çeşit bir taksim. Mırın kırın etmek isteyenler oldu. “Onlar akrabası da” diyenler bile çıktı. Bir güzel hutbe îrâd etti ki okurken insan gözleri yaşarmadan okuyamaz.

“Ey Medineliler! Kendimi size ayırdım.” dedi ve onlarla gitti. Mekke’de kalmadı.

“Alın Mekke ahâlisi, buyurun yurdunuzda oturun. Benim davam, benim derdim Allah’a kul olmanızdı. *Lâ ilâhe illallah Muhammedü’r-rasûlullah* dediniz ya, benim maksadım fetih de değil; buyurun memleketiniz, tarlalarınız, evleriniz, dükkânlarınız sizin olsun.” dedi, bıraktı gitti. Medine’ye gitti. Ensar’a vefa gösterdi. Medine’de ikamet etti. Medine’de, Mescid-i Medine’de defnoldu. Medine’ye teşrif etti, Medine’yi tercih etti. Çeşitli hikmetleri var, çeşitli sebepleri var.

İşte o Ensar; zorluk zamanında, sıkıntı zamanında Resûlullah’a hizmeti arzetmiş olan, “Emrindeyiz yâ Resûlallah, buyur!” diyen, ona kucak açmış olan kimseler. Resûlullah ile ashâb-ı kirâm Medine’ye gittiler. Medine’ye gidince nasıl gittiler? Arkalarından kamyonlar mı geldi eşyalarıyla? Kendi canlarını kurtararak gitmişlerdi oraya. Malları mülkleri, bir şeyleri yok. Kimisinin aileleri Mekke-i Mükerreme’deydi. Oraya gittiler.

Nasıl gittiler?

Fakir gittiler. Medine-i Münevvere'ye beş parasız gittiler. Medineli müslümanlar dediler ki;

“Evlerimiz, tarlalarımız, her şeyimiz buyurun yarı yarıya.”

Peygamber Efendimiz kardeş etti; Gelen muhacirler ile oradaki Ensar'ı birbirine ikişer ikişer kardeş etti. Onlar da “Kardeşim, buyur, malımın yarısı senin.” dediler. Öyle kardeşlik gösterdiler. En geriye Hz. Ali Efendimiz kalmış, o kimseyle kardeş olmamış;

“Yâ Resûlallah, beni kimseyle kardeş etmedin.” gibilerden boynunu bükmüş.

“Ben de seninle kardeşim.” dedi.

İşte o Ensar'a Allah ecrini öyle verecek. Kendisi verecek. Bol verecek, memnun edecek tarzda verecek.

Allah şefaathlerine nâil eylesin.

Burada bir incelik daha hatırıma geldi ki onu da söyleyeyim:

Ensar, Peygamber Efendimiz Medine-i Münevvere'ye gelmeden önce birbirleriyle ceng ü

cidal ediyordu. Elleri birbirlerinin gırtlaklarında idi. Evs diye bir kabile vardı, Hazrec diye bir kabile vardı. Aralarında yılların husumeti vardı. Kan davası, kavga, gürültü, husumet, kırgınlık vardı. İslâm geldi; o giderdi o kırgınlığı. İslâm geldi; hınç, kırgınlık, kin, intikam, kan davası bitti; kardeş oldular.

İslâm böyledir işte.

İslâm'ı anlamayanlar anlasın. Anlayanlar da anlamayanlara güzel bir tarzda anlatmak için elinden geleni yapsın. İslâm'ı çok kimse anlamıyor. İslâm böyle birbirlerinin elleri gırtlığında olan insanlara geldi de onları kardeş etti.

كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ

Küntüm a'dâen fe-ellefe beyne kulûbiküm demiyor mu Kur'ân-ı Kerîm'de?

“Siz birbirlerinize düşmandınız, Allah kalplerinizi birbirlerinize ile anlaştırdı, uyuşturdu, dost etti.”² diye âyet-i kerîmede buyuyor.

Yani benim sözüm delilsiz değil. Allahu Teâlâ hazretleri onların evvelce düşman olduğunu bildiriyor. Allah, onları dost ettiğini bildiriyor.

Yine dilerse yine dost eder. Bak bugün herkes gene birbirini yiyor.

Neden?

İslâm’dan uzak. Irak “Ben müslümanım” diyor, İran “Ben de müslümanım” diyor, “kâfirim” demiyor ki. Bırakalım elâlemi, kendi memleketimiz içinde de herkes birbiriyle can ciğer kuzu sarması mı? Biliyoruz ki değil. Olmasını temenni ederiz ama değil.

Neden?

İslâm yok, eksik. Taş yaparsın, toprak yaparsın, köprü yaparsın, yol yaparsın ama gönül

² Âl-i İmran, 3/103

yapmanın ihtisası İslâm'dadır. Gönülleri birbirleriyle telif etme sanatı.

“Kardeş olun, emrediyorum.”

Sen istediğin kadar emret, sen çocuğuna söz dinletebiliyor musun? Kendi çocuğuna var mı bir söz dinletebilen? Var mı karısına söz dinletebilen?

Herkes kendi bildiğini yapıyor. Kimse kimseyi dinlemez. Allah dinlettirir. Allah kalplere bir yumuşaklık verir. İmanı yoksa istediği kadar akli olsun; o akli şeytanlıkta kullanır. Onu bütün emniyet tedbirlerini atlatıp bankayı soymakta kullanır. Bütün tedbirleri atlatıp karşısındaki adamdan kan davası intikamını almakta kullanır. Mâni olamazsın.

İman lazım. İmansız olmaz. Bu öyle bir ilaçtır ki onsuz mümkün değil. İman lazım. İslâm lazım.

Hem de nasıl olacak?

İnsanın polisi kendi içinde olacak, müfettişi kendi içinde olacak, hâkimi kendi içinde olacak. Teraziyi kendisi tutacak. İcabında kendi aleyhine hükmedecek; “Sen haksızlık

ediyorsun, otur oturduğun yerde.” diyecek. Bunu başkası insana dedirtmez. Bu nefis terbiyesi, bu iman, bu İslâm olmazsa olmaz. Meşhur hikayedir;

“Ben sana ‘paşa olamazsın’ demedim ki, ‘adam olamazsın’ dedim.” demiş.

Olmaz. İman lazım.

“Efendim ben imansızlığımla iftihar ederim.”

Ya yazık; etme, hiç olmazsa cehaletini etrafa söyleme! Bir zaman gelir aklın başına gelecek, biliyorum. Bir zaman gelecek sonra kendin söylediğin bu söze pişman olacaksın. Ben çok dinsizler bilirim; 65 yaşına, 70 yaşına gelince, işin iç yüzünü anlamaya başladığı zaman benden ileride namaz kılmaya başladılar. İman bu. İnsanın ihtiyacı. Ruhun ihtiyacı. Hayatın tabii parçası bu. İman olmadan hayat olmaz ki. Ebedî hayat var, bu işin arka tarafı var.

Ensar; Resûlullah’ın vefakâr dostları. Muhacirler de vefakâr dostlar. Onlar da terk-i diyar ettiler, terk-i emval ettiler. Bunlar da ve-

fakâr; her şeyleriyle kucak açtılar, müslümanları barındırdılar. Allah cümlesinin şefaatine nâil eylesin. Onların hayatlarını bizlere numune eylesin. O hayatlara bakıp, o salih kimselerin, o velî kimselerin, o Allah'ın sevgili kullarının hayatlarına bakıp bizim de hayatımızdaki davranışlarımızı, hareketlerimizi onlara uydurmamızı bize nasip eylesin.

c. Allah Alimlerden Söz Almıştır

Kimi örnek alacağız?

Kaytan bıyıklı filanca film artistini mi örnek alacağız?

Örnek işte onlar, Allah'ın sevgili kulları. Kur'ân-ı Kerîm'de methediyor, daha ne istiyorsun? Kur'ân-ı Kerîm'de methediyor, hadîs-i şerîfte methediyor. Allah'ın sevgili kulları. Bak bakalım neden sevgili kulu olmuşlar. Sen de onlara benzemeye çalış; o zaman sen de Allah'ın sevgili kulu olursun.

لَيْسَ مِنْ عَالِمٍ إِلَّا وَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَهُ يَوْمَ أَخَذَ
مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ، يَدْفَعُ عَنْهُ مَسَاوِيَ عَمَلِهِ بِمَحَاسِنِ
عَمَلِهِ، إِلَّا أَنَّهُ لَا يُوحَى إِلَيْهِ.

*Leyse min âlimin illâ ve kad ehazallâhu
misâkahû yevme aheze misâka'n-nebiyyîn
yedfau anhu mesaviye amelihî bi-mehâsini
amelihî illâ ennehû lâ yûhâ ileyhi.*

Bu hadîs-i şerîf de alimlerle ilgili müjdeli bir hadîs-i şerîf. Bu hadîs-i şerîfi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinden müfessirlerin üstadı, pîri Abdullah b. Mes'ûd *radıyallâhu anh* rivayet etmiş. Peygamber Efendimiz alimler hakkında buyurmuş ki:

Leyse min âlimin. “Hiçbir alim yoktur ki;”
“*İllâ ve kad ehazallâhu mîsâkahû.* “Allah ondan ahd u mîsak almamış olsun.”

Allah her alimden ahd almıştır, söz almıştır. Ne zaman almıştır bu sözü?

Yevme aheze mîsâka'n-nebiyyîn. “Peygamberlerden söz aldığı günde alimlerden de söz almıştır.” *Yedfau anhu mesaviye amelihî*

bi-mehâsini amelihî. “Allahu Teâlâ hazretleri alimin amellerinin güzelleriyle amellerinin kötülerini def eder.”

“O alimin yaptığı güzel, salih ameller dolayısıyla kötülüklerini affeder.” demek.

Amellerinin kötülerini def etmek demek ne demek?

Demek ki alim iyi kötü şeyler yapabilir, kusurlu olabilir. O âlimin iyi yaptığı şeylerden iyilerini, kötülerini def etmeye vesile sayar, kötülükleri üstünden atar. Yani iltifat eder, suçuna bakmaz, suçunu siler.

İllâ ennehû lâ yûhâ ileyhi.

Böyle iltifat eder.

“Şu kadar var ki kendisine vahyolmaz.”

Yani Allah’ın sevdiği kuludur ama kendisine vahiy gelmez. Vahiy peygamberlere mahsus. Yoksa alim böyle iltifatlara nâil olur.

Allahu Teâlâ hazretleri peygamberlerden nasıl ahd aldı?

Kur’ân-ı Kerîm’de bir âyet-i kerîme vardır, Allahu Teâlâ hazretleri buyuruyor ki;

وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ

كِتَابٍ

Ve iz ehazallâhu mîsâka'n-nebiyyîn.

“Hani o demi, o çağ, o zamanı hatırla ki Allahu Teâlâ hazretleri peygamberlerden ahd u mîsak almıştı, peyman almıştı, söz almıştı.”

Lemâ ateytuküm min kitâbin... “Size bir kitap geldiği zaman, Allah tarafından bir peygamber geldiği zaman muhakkak ve muhakkak onu kabul edeceksiniz. O peygambere tâbi olacaksınız ve onu beyan edeceksiniz ve onu gizleyeceksiniz.”³ diye Allahu Teâlâ hazretleri her peygamberden ahd u mîsak aldı.

Bu ahd u mîsâkın ucu nereye gidiyordu?

Peygamber Efendimiz’e. Yani Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efendimiz’in geleceğini eski ümmetlere müjdeledi.

³ 3/Âl-i İmran, 81.

“Ona erişerseniz ona tâbi olun, kendi kitaplarınızda onun hakkındaki müjdeleri saklamayın, ketmetmeyin.” diye buyurdu.

Bu bir delildir. İslâm’ın hak din olması için deliller lazım değil miydi insanlara? Daha ne istiyorsun; Peygamber Efendimiz’in hak peygamber olduğuna, İslâm’ın hak din olduğuna Tevrat’ta delil var, İncil’de delil var, o zamandan müjde var. Allahu Teâlâ hazretleri o zamandan “Adı Ahmed olan bir peygamber gelecek.” diye bildirmiş. O zamandan o peygamberin ümmeti metholunmuş. O zamandan o peygamberin ümmeti “Yüzlerinde secdeden nur izleri vardır.” diye övülmüş, methedilmiş. “O geldiği zaman ona tâbi olun, ona itiraz etmeyin. Kendi kitaplarınızda onun hakkındaki delilleri insanlardan saklamayın.” diye hepsinden ahd u mîsak alınmıştır.

Hatta Peygamber Efendimiz kendisine bu ahd u mîsak bildirildiği için Medine’ye gittiği zaman yahudilerin ibadethânesine, havrasına gitti. Dedi ki;

“Ey yahudi cemaati, sizinle sözüm var, size bir şey bildireceğim. Sizin Tevrat’ınızda

şu âyet yok mu, bu âyet yok mu, şu âyet yok mu, şu âyet yok mu? Bunlarda benim geleceğim bildirilmiyor mu? Bu âyetlerin mânası benim geleceğimi bildirmiyor mu size?”

Hiç ses çıkartmadılar. Resûlullah Efendimiz üç defa söyledi. Ondan sonra çıktı. Giderken arkasından onlardan bir tanesi koştu geldi, adı Abdullah b. Selâm *radıyallâhu anh*, dedi ki;

“Yâ Resûlallah! Senin söylediklerinin hepsi doğru. Haksın, gerçeksin. Seni Allahu Teâlâ Tevrat'ta bize bildirdi. Biz senin geleceğini zaten bekliyorduk, Tevrat'ta bildirdi ama bunlar kıskançlıklarından sana 'evet' demediler, sustular, yutkundular.” dedi.

Abdullah b. Selâm *radıyallâhu anh* müslüman oldu.

Hıristiyanlar Necran'dan papazlarını, pis-koposlarını topladılar, 70-80 kişilik bir kalabalık grup halinde şatafatlı cübbeler, elbiseler, başlıklarla o mütevazı Medine-i Münevvere köyüne geldiler. Köy gibi orası. Resûlullah'ın hurma dallarıyla örtülmüş, hurma sıırılarıyla

tutturulmuş, altı halı değil kum olan mütevazı mescidine geldiler. Günlerce konuşuldu. Resûlullah Efendimiz Allahu Teâlâ hazretlerinin birliğini onlara anlattı. Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu olamayacağını anlattı. Allah'ın kulu olduğunu, peygamberi olduğunu anlattı. Delilleri söyledi, söyledi, söyledi; çeşit çeşit [bahanelerle] kabul etmediler, etmediler, etmediler. Dedi ki;

تَعَالُوا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ
وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهُلُ فَنَجْعَلُ لَعْنَتَ اللَّهِ
عَلَى الْكَاذِبِينَ

Teâlev ned'u ebnâenâ ve ebnâeküm ve nisâenâ ve nisâeküm ve enfüsenâ ve enfüse-küm sümme nebtihil fe-nec'al la'netallâhi âle'l-kâzibîn. “Gelin, madem öyle çocuklarınızı getirin, hanımlarınızı getirin, kendilerinizi koyun ortaya, siz bir tarafa biz bir tarafa; el açalım Allahu Teâlâ hazretlerine dua edelim;

hangimiz haksızsak Allah onun belasını versin!”⁴

Torunlarını bir tarafa çağırды.

“Ben şimdi dua edeceğim, açın elinizi.” dedi.

Kendi evlatlarını, ailesini dizdi. Karşı tarafta haçlarıyla, şatafatlı elbiseleriyle piskoposlar, papazlar, hıristiyanlar birbirlerine;

“Bir peygamber bir insana beddua ederse ebediyen o insan iflah olmaz, o topluluk iflah olmaz, yeryüzünde hıristiyan kalmaz. Gelin biz bu lanetleşmeyi yapmayalım.” dediler.

Sonra Resûlullah’a geldiler, dediler ki;

“Biz bu işte yokuz. Sen bize bir adam tayin et, biz sana vergi verelim.”

İçlerinden bazısı müslüman oldu. O piskoposun kardeşi müslüman oldu. Birkaç kişi müslüman oldu. Bazısı olmadı. Ne yapalım, nasip. Nasibi yokmuş. Vah yazık, zavallı!

⁴ 3/Âl-i İmran, 61.

Âhirette hesabını nasıl verecek? O nur yüzlü peygamberi gördü de insan iman etmedi, ne oldu yani? Şu dünyanın iki paralık saltanatına insan onu değiştirir mi?

Allahu Teâlâ peygamberlerden böyle ahd u mîsak almış. Doğru. O mîsak meyanında alimlerden de ahd u mîsak almıştır ki; onlar da hakkı saklamayacak, onlar da hakkı söyleyecek.

Biz işte, bir kürsüye Allah nasip etmiş, hiç liyakatimiz yokken mikrofonun karşısında size konuşuyoruz; hakkı söylemek zorundayız. Kızsanız da, dövseniz de, sövseniz de söyleyeceğiz. Ne yapalım. Yani bizim ahbablığımız sizinle değil ki. Bizim sözümüz var. Mecburuz; kusurunuzu görünce kusurunuzu söyleyeceğiz. Darılmayın bize. Siz de darılmayın dışarıdakiler de darılmasın.

Siz darılmazsınız da dışarıdakiler daha çok darılır.

“Vay gerici vay sakallı” derler.

Biz onların kötülüğünü istemiyoruz ki. Ne yapalım, biz bunları söyleyeceğiz. Yani bu can

bu tende durdukça, bu ağzın içinde bu dil durdukça, fırsat buldukça biz bu hadisleri, bu âyetleri insanlara söyleyeceğiz.

Kusurları olabilir. Alimler kusursuz insanlar değildir. Kusurları olabilir ama Allah onların iyiliklerine bakar, kötülüklerini iyilikleri ile defeder, affeder. Hatta bir başka hadîs-i şerîfte geçiyor ki;

“Kıyamet gününde Allahu Teâlâ hazretleri alimleri toplar, karşısına alır. Der ki; ‘Ben size hikmetimi, ilmimi, irfanımı size azap edeyim diye vermedim, hadi bakalım buyurun cennette.’”

Onun için ne yapıp yapıp ya alim olmaya bakın, ya alim yetiştirmeye bakın, ya evlatlarınızı alim etmeye çalışın, ya ilim yolunda olun. Bir çaresini bulun, bu ilmin bir tarafından yapışın.

Eskiden bir ihtiyar adam gelmiş caminin imamına demiş ki;

“Bana tecvid öğret, mahâric-i hurûfu öğret.”

‘Ha’ harfi nasıl çıkacak, ‘hı’ dan farkı nedir, ‘zel’ nedir, ‘zı’ dan farkı nedir, ‘za’ dan farkı nedir. ‘Ayn’ nasıl olacak, ‘gayn’ nasıl olacak, peltek ‘se’ nasıl olacak. Bunları öğret gibilerden. Birisi takılmış, demiş:

“Amca sen ne yapacaksın, 80 yaşına gelmişsin, değneğini kaka kaka zor yürüyorsun, ayakta zor duruyorsun. Sen mehâric-i hurûfu öğrensen ne olacak öğrenmesen ne olacak. Senin işin geçmiş yani, bitmiş.” gibilerden. O da ârif bir kimseymiş, demiş ki;

“Evlat biliyorum, biliyorum ama” demiş, “benim gayem başka; ben istiyorum ki gelip giderken ilim yolundayken Allah canımı alsın, ruhumu o yoldayken teslim edeyim.”

Allah içimize öyle ilim sevgisini versin. Kur’ân-ı Kerîm’in ilimlerini öğrenmeyi nasip etsin. Hadîs-i şerîflerin ilimlerini öğrenmeyi nasip etsin.

İlim bir süstür, yetmez. Allah ilim ile amel etmeyi nasip etsin.

Bilip de yapmazsa olur mu insan?

“Yalan söylemek çok fenadır arkadaşlar, yalan söylemeyin.”

Söylerse olur mu?

Olmaz.

“Arkadaşlar sigara içmeyin, çok fena, akciğer kanseri yapar, nefes darlığı yapar, şunu yapar bunu yapar.”

Çıt bir kibrit, ondan sonra sigara tütürüyor, doktor.

Olmaz ki.

“Hastanede sigara içmeyin” levhalar var.

Doktor. Kendi odasında kül tablası var, sigara içiyor.

Olmaz.

Yani ilmiyle âmil olacak. İlmiyle âmil olmadıktan sonra ne anladım ben. Sen sarhoş git, bak sana ne güzel içkinin aleyhinde vaaz u nasihat eder.

“Ben hayatımı mahvetmişim arkadaş, sen sakın bu yola düşme. Bu içki fenadır, insanın

yuvasını yıkar, hayatını perişan eder. Şu halime bak.” diye söyler.

İçki içenlere gidin. Sigara içenlere bir sorun.

Biz bir gün gidiyorduk, delikanlının birisi böyle eşarpı boynuna bağlamış, güzel ütölemiş pantolonunu, elinde sigara içiyor. Saçlarını dalga dalga güzel taramış, o zamanın biryanti-niyle saçlarını parlatmış. Biz de ortaokul talebesiyiz, yanından geçerken sigara içişine bakarak geçiyorduk.

“Gelin buraya!” dedi.

Biz de korktuk. Şehzadebaşı’nda, kabadayıların olduğu yer, Vefa semti. Kaçamadık da. Yanına yavaş yavaş elimizde çanta geldik.

“Durun” dedi.

Cebinden bembeyaz bir mendil çıkarttı. Demek ki temiz bir ailenin çocuğu ki varlıklı bir aile. Bembeyaz mendil. Bir sigaradan bir nefes çekti, bir ‘huh’ yaptı, avuç içi kadar yer tabâ renkli oldu, yani kahverengi oldu. Kumral renk oldu, beyaz gitti kahverenkli oldu.

“Bak, bir nefes böyle yapıyor bu beyaz mendili” dedi, “siz sakın içmeyin çok fena” dedi.

Madem biliyorsun, sen de içmesene. Ama yapamıyorlar işte.

Yani insan ilmiyle âmil olacak. Bu hadisleri duyuyoruz, söylüyoruz. Bildiğini tatbik et. İlim güzel şey. İlim yoluna gir. Öğren. Her gün bir hadis öğrensen, bir senede 365 tane hadis eder. Her gün bir âyet öğrensen, bir senede 360-400 tane âyet eder. Üç beş senede hafız olursun.

Hiç böyle bu işi sıkı tutup da bu yolla hafız olan insan var mı içimizde?

Yok.

İlmimizle âmil değiliz. Yani işi sıkı tutmuyoruz. Ama şuurlu münevver bir doktor; Kadıköy tarafında oturuyormuş, iş yeri bu taraftaymış; gelirken giderken vapurda hafız olmuş. Vapurda hafız olmuş. Her gün üç tane beş tane âyeti yanına alıyormuş, yarım saat vapur, okuya okuya okuya geliyormuş gidiyormuş.

Hergün yarım sayfadan demek ki nasıl yaptıysa, bir zaman sonra hafız olmuş. Bak, damlaya damlaya göl oluyor. İlim böyle işte.

İlmi öğrenin. Ondan sonra da hanımınıza öğretin, çocuğunuza öğretin, komşunuza öğretin.

Yumuşak yumuşak söyleyin. Alime sertlik, vurmak, kırmak yakışmaz. Yumuşak yumuşak söyleyin. Allah kime nasip vermişse o doğru yola gelir. Vermeyenin daha zamanı gelmemiş, ne yapsan olmaz. Onun da bir zamanı gelecek, o da çok güneşler görecektir, üstünden çok günler geçecek de bir tarafı kızaracak, bir tarafı sararacak, ondan sonra akli başına gelecek.

d. Büyüklere Hürmet, Küçüklere Merhamet

Olmuyor ne yapalım, zamanı gelince olacak.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا، وَيُوقِّرْ كَبِيرَنَا،
وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ.

*Leyse minnâ men lem yerham saġîrenâ
ve yûvakkir kebîrenâ ve ye'mur bi'l-ma'rûfi
ve yenhe ani'l-münker.*

İbn Abbas *radiyallâhu anhumâ*'dan. Hz. Abbas, Peygamber Efendimiz'in amcasıdır. Onun oğlu Abdullah, o da genç müslümanlardandır. Pırıl pırıl zeka ve müstesna bir yüz güzelliğine sahipmiş. Yani gören gözünden kıskanmış. O kadar güzelmiş. Peygamber Efendimiz'in sülalesi yüz güzelliği ile tanınmış bir sülale. Birisi bu Abdullah b. Abbas'ı görmüş de;

“Ben bunun dedesini tanırım, dedesi de böyleydi.” demiş. “Tam dedesine çekmiş” demiş, “o güzellikte” demiş.

Yani Abbas da öyle, onun babası Abdulmuttalib de öyle. Sülaleden yüzleri müstesna güzelmiş. Yani böyle erkek güzeli, kaşı, gözü, kirpiği, yüzü itibariyle çarpıcı bir güzelliği varmış. Resûlullah Efendimiz'in de öyle. Yani Resûlullah Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in de çehresi, siması bakanların eridiği bir güzel sima imiş. Allahu Teâlâ hazretleri o güzel simayı görmeyi cümlemize nasip etsin.

Abbas'ın oğlu Abdullah, Allah ikisinden de razı olsun, bizi de onların şefaatine nâil eylesin, nakletmiş. Ravi o. Söyleyen gene Peygamber Efendimiz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki;

Leyse minnâ. “Bizden değildir, bizden sayılmaz.”

Allah Allah, kim acaba?

Men lem yerham sağîrenâ ve yüvakkir kebirenâ. “O kimse ki küçüğümüze merhamet etmez, acımaz; büyüğümüze hürmetkâr davranmaz, saymaz; o bizden değildir.” *Ve ye'mur bi'l-ma'rûfi ve yenhe ani'l-münker.* Yine “bizden değildir”, kim? “O kimse ki emri mâruf yapmaz, nehy-i münker yapmaz.”

Yapıyor musunuz emri mâruf, nehy-i münker?

Şimdi söyleyeceğim ne olduğunu. Eğer yapmıyorsanız Peygamber Efendimiz “bizden değildir o kimse” diyor.

Sen istediğın kadar uğraş, o reddediyor, “ben kabul etmem, bizden değildir” deyince ne yapacaksın?

Mecburen bu çizgiye geleceksin. Mecburen onun istediği sıfata bürüneceksin. Resûlullah'ın istediği hâle bürüneceksin. Başka çaren yok.

Başka kapı var mı? Hangi kapıya gideceksin Resûlullah kabul etmezse?

Yok, bu çizgiye geleceksin.

Neymiş?

Küçüğe acımak. Mâlum, çok çeşitleri var. Siz de başkasına izah edebilirsiniz. Kendimizden küçüklere acıyacağız. Bu küçük, yaşça küçük olabilir. Daha büyüyecek, aklı başına gelecek. Yani öyle vurup kırıp, dövüp sövüp de hemen şey yapmayalım; acıyarak muamele edelim. Bu bir.

Mevki bakımından küçük olur. Yani yaşlı başlı olur da mevkisi küçük. Onun omzunda bir yıldız var, bende üç yıldız var. Onun şurasında şöyle bir işaret var, benimkinde böyle bir işaret var. Küçük ama yaşı, büyük olsun isterse. Askerlikte çok görüyoruz ya. Mesela bir yıldızlı teğmen oluyor, genç delikanlı oluyor, sıırım

gibi delikanlı, Harbiye'den yeni çıkmış, cevval, atletik vücutlu bir kimse. Öbür tarafta kolda pırpıruları olan bir başçavuş oluyor, çavuş sınıfından oluyor, saçları ağarmış oluyor, şakakları ağarmış, emekliliği yaklaşmış oluyor. Ama berikisi komutan, yıldızlı olan komutan. Böyle de olabilir. Yani mevki bakımından birisi yüksek, ötekisi küçük olur.

Yukarıdaki aşağıdakine merhamet edecek. Evet, mevki var. Askerlikte hele bir tokat vursa cevap bile veremezsin. İsterse daha kuvvetli olsun. Vurmaz da, vurmaması lazım da vursa bile karşılık veremez. Ama işte “küçüğüne acımazsa bizden değildir” diyor. Vali olur, paşa olur, reis-i cumhur olur, halife-yi rûy-i zemîn olur insan, mevkii öyle yüksek olur; kendinden aşağıdakine merhamet edecek. Çünkü kendisi güçlü, imkânı var, emrinde ordular var. İmkânı geniş. O bakımdan küçüğüne merhamet edecek. Etmezse “bizden değildir” diyor.

İkincisi;

Ve yüvakkir kebirenâ.

Büyüğüne de hürmet edecek. Büyüğün İslâm'da uzun senesi geçmiş, ibadet etmiş, sevabı senden çok. "Allah'ın yanında daha makbul kul" diye düşüneceksin. "Çok yaşamış, çok ibadet etmiş." diyeceksin. "Gün görmüş" diyeceksin. "Tecrübesi var." diyeceksin. Veyahut "Çok meşakkat çekmiş, yazık, bir de ben çektirmeyeyim." diyeceksin. "Hayatta neler görmüş!?" diyeceksin.

Bizden önceki nesil neler çekti. İstiklal harbini gördü, mahrumiyetler gördü.

Reva mı?

Ona hürmet edeceğiz. Her çeşidiyle. Hürmetin şekli, sevgi yani. Severek onu saymak, ona bağlanmak, hizmetin çaresini aramak. Ayakkabısını mı çevirirsin, paltosunu mu tutarsın, yerini mi ona ikram edersin verirsin, hizmetine mi koşarsın, elindeki yükü mü taşırsın. Yani hürmet edeceksin. İfaden, konuşma tarzın itibariyle hürmetsizlik etmeyeceksin.

Ne dersiniz bu prensibe? Bak dinimizin, imanımızın prensibi işte. Bu prensibi yaymak iyi değil mi? İslâm kötü mü?

Ve ye'mur bi'l-ma'rûfi ve yenhe ani'l-münker. “Emr-i mâruf yapmayan, nehy-i münker yapmayan da bizden değildir.”

Ne demek emr-i mâruf, nehy-i münker?

İyi, güzel olan şeyi emredeceksin, tavsiye edeceksin.

“Arkadaş böyle yap.”

Kötü olan bir şeyi de görünce men edeceksin.

“Arkadaş bunu yapma, bu fena.”

Mesela iki kişi kavga yolda ediyor, ayırıcaksın.

Ne dövüyorsun bunu?

Veyahut birisi birisinin duvarına çıkmış eriğini kopartmak istiyor;

“İn aşağı bakayım! Utanmıyor musun sen başkasının bahçesinden erik çalmaya?” gibi yani.

Bu küçük misal de, daha büyük de olabilir.

Kötülüğü men edeceksin, iyiliği emredeceksin. İyilik hakim olsun cemiyette diye iyiliği teşvik edeceksin. Cemiyet iyileşsin, güzelleşsin diye iyiliği teşvik edeceksin, emredeceksin, yapmaya çalışacaksın, propoganda edeceksin, yaymaya çalışacaksın. Kötülüğü de bastırmaya, engellemeye, durdurmaya, yok etmeye çalışacaksın. Kötülüğü izale etmeye çalışacaksın. O karayı cemiyetin ak simasından silmeye çalışacaksın.

“Bilmem hoca, ben öyle bir şey yapmadım.” dersin; Resûlullah Efendimiz de *leyse minnâ* diyor, “bizden değildir öyle yapmayan” diyor.

Müslüman aktif olacak. Müslüman iyi cemiyet adamı olacak. Cemiyet ile ilgilenecek, cemiyetin derdiyle dertlenecek.

Şu sokak yıllar yılı tozlu topraklı olur, yıllar yılı çukurlu olur, gelen batar çıkar.

Olmaz.

Müslümanın her şeyi güzel olur. Tertemiz olacak. Sokağa çöp atmayacak, sokağa çamurlu şey, pislik bırakmayacak, temizleyecek

vs. Yani nereden tutturursan tuttur, Şu cemiyetin güzelliğini isteyeceksin, güzelliği için çalışacaksın. Öyle yan gelip yatıp keyif atarsan, televizyonun başında Őmr geirirsen olmaz.

alıŐacaksın, cemiyete faydalı olacaksın. İyiliği hakim kılacaksın. RüŐveti Őnlemeye alıŐacaksın. Hırsızlığı Őnlemeye alıŐacaksın. Namussuzluğu Őnlemeye alıŐacaksın. Haksızlığı, gadri Őnlemeye alıŐacaksın. Parayla, malla, mülkle, bedenle, dille, teşvik yoluyla iyi insanlara destek olacaksın.

“İyi maŐaallah, sen bunu yapıyorsun, ben de sana yardımcı olayım, al.”

İyiliğin taraftarı olacaksın, kötülüğün hasmı olacaksın.

Sakın aldırma deme, aldırırım.

iğnerim, iğnenirim, hakkı tutar kaldırım.

demiş bizim Őairimiz merhum Mehmed Âkif. Aldırmamak yok.

“Kıyamet neden kopar?” demişler bizim Osmanlı şeyhülislâmlarından Ebussuud Efendi’ye.

“Neme lazım.” demiş.

Bu misaller hep Avrupa’dan bize naklediliyor.

İtalyan reis-i cumhuru böyle demiş, başbakanı böyle demiş. Ebussuud Efendi ondan önce yaşadı, ondan çalmışlar. Ebussuud Efendi’ye soruyorlar;

“Kıyamet neden kopar?”

“Neme lazımcılıktan kopar.” diyor.

Bana ne, beni ilgilendirmez. Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın. Benimle ilgili değil.

Bizim ağabeyimizin mahallesinde, ağabeyim sabah namazına kalkmış, bakmış ki aşağıda arabasının camıyla birisi uğraşüyor, kapısını açmaya çalışıyor. Hırsız. Otonun bir şeyini çalacak. Yukarıdan;

“Hey, ne yapıyorsun orada!” demiş.

Adam çekmiş kamasını;

“Nerdesin?” demiş, “şöyle yukarıda konuşacağına gel de aşağıya aşağıda konuşalım!” demiş.

Hiç pervası yok. Mahallenin kabadayı demek ki veyahut o semtin haracını yiyen bir kimse anlaşılan.

“Öyle yukarıdan yukarıdan ne konuşuyorsun, aşağı gel de öyle konuşalım!” demiş.

“Aman benim hırsızlığımı anladı!” diye korkusu yok yani.

Ağabeyim diyor ki;

“Komşulardan hepsi de bakıyormuş perdenin arkasından.”

Tuh! Kaç tane adam var orada.

Kaç tane adam var, bir apartman dolusu insan. Neyse o aşağıya inmiş gene, “ne yapıyorsun, ne ediyorsun” diye. Yaralanmış tabi, bıçaklanmış. Adam da gitmiş elini kolunu sallayarak.

Böyle mi olur Müslümanlık?

Bir edepsiz, hırsız, haksız; ötekiler hakkından gelemiyor. İşte “Emr-i mâruf, nehy-i münker yapmayan bizden değildir.” diyor.

Müslüman aktif olacak. Bu cemiyet bizim malımızdır. Bu cemiyet bir gemiye benzer. Bu geminin dibini birisi delerse hepimiz batarız. Bu cemiyetin iktisadı bozulursa, bu cemiyetin ahlâkı bozulursa, bu cemiyetin memurluğu bozulursa, bu cemiyetin memuru çalışmazsa, rüşvet alırsa, bu cemiyetin müesseseleri dejenere olursa, “Bana ne, beni ilgilendirmez. Benim ticaretim iyi. Bir de Boğaziçi’nde köşküm var.” diyen insan kurtulur mu?

Herkes birden batar. Onun için ilgilenecek, en güzel yollarla, en güzel şekillerle gayret sarfedecek.

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

Ud’û ilâ sebîli rabbike bi’l-hikmeti vel-mev’izeti’l-haseneti ve câdilhüm bi’lletî hiye ahsen.

Çeşitli âyetler var.

“Allah’ın yoluna güzel öğütle, en güzel tarzda çağır, davet et ve onlarla en uygun tarzda mücadele et, mücahede et.”⁵ diyor. Bir cemiyetin iyileri, hasları, halisleri, salihleri kötüler kadar aktif olmazsa ne olur o memleketin hali?

Allahu Teâlâ hazretleri cümlelizden, cümlemizden razı olsun.

Fatiha-1 şerife mea’l-Besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

3 Şa'bân 1403 / 15.05.1983

İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

⁵ 16/Nahl, 124.